

Áldás-nyelv

Lekció: Máté 26:57-75

Textus: 1 Péter 3:8-9

Imádság

Urunk, szentségben és dicsőségben laksz, a tiszta ajkú szeráfok társaságában, akik még így is csak arcukat elrejtve mernek megjelenni királyi trónod körül. Hát akkor mi, tisztátalan ajkú néped, aki hamis magabiztossággal, saját erőforrásaiban bízva mulasztjuk el napról-napra azt, hogy dicsőítsünk téged, hálát adjunk neked. Nemcsak azért, amit kaptunk, hanem azért, aki vagy. A király, aki méltó arra, hogy vegyen erőt, gazdagságot, bölcsességet, hatalmasságot, tisztességet, dicsőséget, áldást.

Ti ne féljetez attól, amitől ők félnek... – bátorít a te prófétád szava, amelyet tanítványaidnak mond. És szeretnénk, Urunk, ha itt, ebben a közegben még a félelmeink is a helyükre kerülnének. Jó lenne urunk, ha abban is látszana, hogy mi kik vagyunk, hogy kitől félünk, hogy miért félünk, hogy kit tisztelünk, hogy melyek számunkra az igazi értékek. Szeretnénk, ha nem a világ bizonytalansága, a politikai választásaink bizonytalan kimenetele befolyásolná életünket, hanem egyedül a te, a seregek Ura iránti félelem és tisztelet, aki menedék, szent hely.

Urunk, félreértett templomromboló és templomépítő Isten vagy, aki darabokra tör a hegyből kivágott sziklából épült legősibb vártemplomainkat is, ha az nem éretted áll. És három nap alatt is képes vagy olyan templomot építeni, amelyet emberi kéz soha le nem ronthat. Mi, akik tanítványaiddal együtt gyakran ámuldozunk a köveken, engedd, hogy inkább mi magunk váljunk kövekké ebben a te folyamatosan épülő templomodban. Igazi sagrada familiává, szent családdá. Szóljon ezért közöttünk ma is élő beszéded, áradjon megelevenítő lelked. Jézus nevében, ámen.

Prédikáció

Végül pedig legyetek mindnyájan egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek, alázatosak. Ne fizessetek a gonoszért gonosszal, vagy a gyalázkodásért gyalázkodással, hanem ellenkezőleg: mondjatok áldást, hiszen arra hívatatok el, hogy áldást örököljete. (1 Péter 3:8-9)

Milyen nyelvet beszélt Jézus? Így hallottuk a lekciónban: Kis idő múlva az ott álldogálók mentek oda, és így szóltak Péterhez: „Bizony, közülük való vagy te is, hiszen a beszéded is elárul téged!” Akkor átkozódni és esküdözni kezdett: „Nem ismerem azt az embert!” És nyomban megszólalt a kakas.

„Ne gyalázkodjatok, ha titeket gyaláznak, hanem mondjatok áldást!” Másszóval: a te beszéded elárul téged – írja most ugyanaz a Péter a szórványban élő kis keresztyén közösségnek. Jézus, maga a testté lett szó mondja máshol: „...gyümölcséről lehet megismerni a fát. Ti viperafajzatok! Hogyan szólhatnátok jót gonosz létekre? Mert amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj. (...) De mondom nektek, hogy minden haszontalan szóról, amelyet kimondanak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján: mert szavaid alapján ítéltetsz majd igaznak, és szavaid alapján ítéltetsz majd bűnösnek.” (Máté 12:33-37)

Testvéreim, erről szeretnék ma beszélni. Nem egyszerűen a beszédről, hanem arról a szájról, amely a szív teljességéből szól, ami arról árulkodik, ami bennünk van.

Még a tavasszal jelent meg egy írás a Transtelexen, amely a Z generáció szleng nyelvével foglalkozott, olyan szavakkal, amelyek számomra többnyire ismeretlenek voltak.[1]¹ A cikk elolvasásakor egyszerre kiderült, hogy én elmaradtam egy előző szintnél, ahol valami lehetett *cool*, azaz vagány, *creepy* azaz ijesztő, s ahol lehetett *passzolni*, ha valami nem tetszett. Nade hogy „valakinek jó a rizze”, azaz valamire van karizmája, adottsága, vagy hogy egy ruha „óriási slay”, azaz halálán jó, vagy hogy „valaki vibe-ol”, azaz lazán veszi a dolgokat? Megpróbáltam eljátszani otthon a Z generációs fiamnak a Z generációs apát. Tudjátok mi volt a válasz? „Apa! Te a Transztelexet olvasod?” Vagyis boomer nyelven: szkippeljük. A te beszéded elárul téged, ez nem te vagy.

¹ Lásd: <https://transtelex.ro/eletmod/2024/03/25/szlengszotar-boomereknek-slay>

A nyelv, a beszédmód, amely elválaszt engem tőlük, s amely összeköti azokat, akik ugyanazt a nyelvet beszélik. A beszéd, amelyből kiderül, hogy te hová tartozol. A beszéd, amely elárulja, hogy ki vagy te valójában, hogy mi van a szívedben. Az a keresztyén vagy-e, aki idegennyelvként használja az evangéliumi terminológiát (mint szeretet, megbocsátás, igazság), vagy akinek tényleg ez az anyanyelve. Beszéljünk hát akkor a szívről!

*

A Péter leveléből felolvasott mai ige is innen indult, mielőtt beszéd formájában kicsordult volna: „Végül pedig legyetek mindnyájan egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek, alázatosak.” Mik ezek? Olyan öt belső kvalitás, amelyek mentén az apostol összefoglalja azokat a belső feltételeket, amelyek mentén egy keresztyén közösség tagjai beazonosíthatók.

Testvéreim, a keresztyén gyülekezet az önazonosságát általában *tantételek*ben szokta megfogalmazni. Vagyis keresztyén embernek nevezzük azt, aki hiszi és hangosan megvallja az ismert keresztyén hitvallás, az ún. Apostoli hitvallás egyes tételeit. Esetleg ehhez az tanbeli, intellektuális azonosító tényezőhöz hozzáteesszük a magunk cselekvésazonosító hitvallását, mondjuk a Tízparancsolatot. Vagyis az értelem – érzelem – akarat hármásából az értelem, az intellektuális keret (a mit higgyünk), az akarat (a mit cselekedjünk?) le van fedve. De mi a helyzet az érzelemmel, a hogyannal? Hogyan higgyünk, és hogyan cselekedjünk? Mindegy? A lényeg, hogy mondjuk a hitvallást? Vagy tartsuk meg a parancsolatot, s így rögtön eljutottunk a fejtől a kezekig és lábakig. A szív átugrásával... Gondolom, hogy nem ismeretlen az, amiről beszélek: a szívet átugró hit, az érzelemmentes, lelkületmentes keresztyénség.

Péter apostol keresztyén közösségnek írt levelében úgy is tekinthetünk erre az öt szóra, mint a közösség *érzelmi hitvallására*: melyek azok a belső folyamatok, amelyek végbemennek azokban, akik ehhez a közösséghez tartoznak, amelyben a keresztyének önmagukra ismerhetnek, s amely révén identitásukban belsőleg is megerősödhetnek? Igen, én is, nemcsak ezt mondom, hanem így is érzek.

Tévedés ne essék, amikor az ige az egyetértés, együttérzés, testvérszeretés, könyörületeség és alázatosság lelkületéről beszél, mint a keresztyén közösség alapértékeiről nem alkalmi érzelmi állapotjelzőkről van szó. Nem arról, hogy most high vagyok, feldobott a Hillsong valamelyik romantikus dala, vagy betéptem a reggeli személyes csendességtől, megkaptam a lelki oxitocin

adagomat, úgy szeretlek testvér! Ezek itt mind súlyos szavak. Álljunk hát a világosságukba!

Általában azt mondják, hogy ez az öt lelki/lelkületi jellemző a keresztyén közösség *egymás közötti* kapcsolatát írja le, azaz azt, ami a belső közösségi kohéziót, összetartozást biztosítja. Ezek azok a jellemzők, amelyek a közösség tagjait egymással összekötik. Vagyis Péter levele szerint másak azok a kifejezések, amelyek a keresztyén közösség kívülvalók iránti érzelmvilágát lelkületét jellemzik (mint pl. a világi hatalmasságok iránti tisztelet, vagy a szolgák uruk iránti engedelmissége). Önmagában véve ez is elgondolkodtató, hogy a keresztyén közösség tagjainak egymáshoz való viszonyát nem ugyanazokkal a szavakkal, jellemzőkkel írja körül. A mediterrán térség világi rendjében a házirendi struktúra a maga alá- és fölérendelt viszonyaival, hierarchiájával fontos szerepet játszik, s a levél nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ezt a világi rendet a keresztyéneknek is, a *külső* életükben (!) tiszteletben kell tartaniuk. Ugyanakkor a gyülekezet belső rendjét nem ezekkel a hierarchiát fenntartó kifejezésekkel írja le, mert ennek alapja nem a görög-római világ házirendi struktúrája. Az egyház belső közösségének rendje a család, a testvérek közössége. Így az itt használt öt kifejezés csak egy családon belül képzelhető el és csak itt nyer értelmet, egy világi rendben nem.

- (a) Így például a „testvéri szeretet”, a *fil/adelfia* (adelfos, „testvér”) egy bensőséges viszonyulásmód, amely kívülvalók irányában nem, csak testvérek, barátok között elképzelhető.
- (b) A „könyörületesség” szintén nem általában egy szerencsétlen károsult iránt érzett belső felindultság, hanem a rászoruló családtag felé kifejeződő rokoni kapcsolatokat feltételező indulat. S hasonló viszonyról tanúskodik az „együttérzés” (szüm/páthein), amelyet valaki egy elesett családtag, egy hálózaton belüli gyenge láncszem iránt érzett.
- (c) Amikor a szöveg „egyétértésről” beszél (homo/frónein „hasonlóan gondolkodni”) akkor itt nem a különböző érdekszférák kompromisszumos egységkereséséről van szó, nem a stratégiai párkeresésről, hanem a *családon belüli* egyétértésről, hasonló értékrendről, hasonlóképpen való gondolkodásról, amely a család érdekében történik.[2]² S ez az egységkeresés

² Igaz, úgy tűnik, hogy az érdekalapú kapcsolatkeresés visszatérőben van. A minap a *throning* jelenségéről lehetett olvasni a sajtóban, azaz arról, hogy valaki nem belső elköteleződés, hanem szociális státusz és ehhez kapcsolódó érdekek mentén választ társat magának. Pl. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/a-funny-bone-to-pick/202411/throning-a-new-term-for-an-old-dating-trend?msocid=3e347391ec466d6336c666aced876ce4>

nem arról szól, hogy a saját magam gondolkodásához keresek egy másik társat, hanem arról, hogy egy közös gondolat irányába alkalmazkodunk. Jézus imádkozik a tanítványai közösségéért a János 17:22-23-ban, hogy egyek legyenek, „ahogy mi egyek vagyunk”. Mondja ezt az a Jézus, aki ezt az egységet úgy értelmezte, hogy a másik fél, azaz az Atya akaratát keresni.[3]³

(d) A görög-római világban teljesen idegen volt az „alázatosság”, a másokhoz való alkalmazkodás (tapenó/frónein, szó szerint „lentiesen gondolkodni”) értékként való kezelése, amely a keresztyénségen belül kulturális szempontból ezért egyértelműen ellenértéknek minősül. Egy keresztyén számára ez a „lenties gondolkodás” annak tudatosítását is jelentette, hogy nem rendelkezem hatalommal ahhoz, hogy érvényesítsem, megvédjem a jogaimat. Egy római polgár számára a megalázkodás a gyengeséghez és szegényhez kapcsolódott, s így a hírnévre és erőre összpontosító társadalom nem tartotta ezt pozitív eszménynek.

Olyan kifejezések ezek, amelyek mindegyike egyfajta *intimitást* közvetít az egymás iránti kapcsolatban (eltérően pl. a tisztelettől és engedelmességtől, amelyet a kívülvalókkal kapcsolatban használ). Továbbá olyan lelkiületi jellemzők, amelyek mindegyike a *másik érdekeire* és nem az egyéni érdekekre néz. Elgondolkodtató üzenet egy olyan kortárs kontextusban, amelyet nemcsak általános társadalmi vonatkozásban jellemez az individualista gondolkodásmód felerősödése, hanem egyházi szinten is erőteljesen áthatja az egyéni érdekek és igények előtérbe helyezése, akár lelki téren is. (Mi az, ami nekem jó, hol érzem jól magam, melyik az az istentiszteleti forma, amely tetszik vagy nem tetszik nekem.)

Testvéreim, nem az a kérdés, hogy beszélhetünk-e keresztyén Európáról. Ne ábrándozzunk, a Péter levele értelmében soha nem volt keresztyén Európa. Ennél sokkal jobban kell hogy foglalkoztasson minket az, hogy beszélhetünk-e keresztyén egyházzal, keresztyén református egyházzal, keresztyén teológiai közösségről. Ez az igazán égető kérdés.

**

³ Az egyenlőtlenség nyilván a családi viszonyok között is előfordulhat. De Plutarkhosz erről például így ír: „Ezért azt tanácsolnám egy testvérnek, hogy először is *tegye testvéreit partnerekké* azokban a tekintetekben, amelyekben őt felsőbbrendűnek tartják; ... másodsor pedig, hogy ne mutasson nekik sem gőgöt, sem megvetést, azáltal, hogy alkalmazkodik hozzájuk és jellemét az övékéhez igazítja, hogy felsőbbrendűségét megóvja az irigységtől, és amennyire ez elérhető, egyenlővé tegye szerencséjének különbségét szellemének mérsékletével.” (Moralia 484D) Azaz a felsőbbrendű testvérnek a feladata az, hogy csökkentse ezt a megosztottságot és egyenlőtlenséget.

A keresztyén közösség *kifelé* való megnyilvánulása is ebből a lelkiületből fakad. Tudjuk, hogy az érzelmi tényezők alakulása nemcsak biológiai adottságoktól függ, hogy kinek mennyire fejlett az agyának az amigdala része, hanem a szociális környezettől is. Az a családi háttér, amelyből származunk, amelyben a velünk intim kapcsolatban levőkkel való közösségünket megéljük, az a szeretet, amit ott folyamatosan tapasztalunk, vagy az a szeretethiány, meghatározza azt, hogy milyennek látjuk ezt a világot ezen az intim körön kívül és hogyan tudunk viszonyulni hozzá. Minden külső gyalázatot képes elhordozni az a hívő lélek, akit családi hitközössége folyton szeretetével táplál. De hiperérzékenyen reagál még a sterilebb külső impulzusokra is akkor, ha a hitcsaládjában is folyamatosan az erőszak áldozata.

Péter a kívülvalókkal való viszony vonatkozásában Jézust állítja példának, aki egyrészt maga mondta: Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek, szeresd felebarátodat, gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom: szeressétek ellenségeiteket, imádkozzatok azokért, akik titeket átkoznak (Máté 5:43-44). És nemcsak mondta, hanem mutatta is: szidalmaztatván viszont nem szidalmazott.[4]⁴ Sőt imádkozott is értük (Lukács 23:34). Mint aki tudja, hogy az Isten végső célja nem az, hogy értünk bosszút álljon, hanem hogy az átkozódókat is a leghűségesebb szolgálóivá tegye. Az Isten végső célja nem az, hogy a fáraó a tengerbe vesszen, hanem hogy Isten misszionáriusává váljon. Mint Pál apostol.

Milyen nyelvet beszélt Jézus? Áldjátok azokat, akik titeket átkoznak! Ezt a nyelvet beszéli ő, ez a Jézus nyelve. De nemcsak az övé, ez az áldást öröklők nyelve is. Idegen nyelv ez az áldásnyelv ebben a világban? Kétségtelenül. Nem véletlen, hogy Péter úgy beszél a keresztyén közösségről, mint ami idegen, jövevény ebben a világban (1 Péter 2:11). Ez nem az ő otthona. Jövevényként kötelessége a befogadók törvényeit tiszteletben tartani, külső körben a külső rendhez alkalmazkodni. De jaj neki, ha otthonossá válik számára ez a külső rend, mert ez azt jelenti, hogy asszimilálódott, feladta nyelvi identitását.

Jézus is egy idegen nyelvet beszélt. Az utolsó leheletével is őrizte ezt a szent nyelvet: „Atyám, bocsátsd meg nekik...” Nem értették. Ma is csak kevesen. Még nem holt nyelv, de az erősen veszélyeztetett nyelvcsaládhoz tartozik. Te még

⁴ Egy korábbi igehirdetés alkalmával (1 Pt 2:21-25) már felmerült az a probléma az igehirdetés utáni beszélgetésben, hogy mennyivel szomorúbb az, amikor nem az idegenektől, hanem a közelállóktól tapasztalja valaki ezt a gyalázkodást és rosszindulatot. Jézus szenvedéstörténete nemcsak abban mutat iránymutatást, hogy a külső körhöz (rómaiak) hogyan viszonyult, hanem ahhoz is, hogy saját népéből való ellenségei gyalázkodását hogyan hordozta el.

beszéled-e? Van-e belőle nyelvvizsgád? A beszéded elárul téged. És mit mond el rólad?

Imádság

Mennyei Atyánk, vajon érted-e még a mi nyelvünket? Vajon nem azért nem találnak imádságaink meghallgatásra nálad, mert nem ugyanazt a nyelvet beszéljük? És vajon nem azért nem értjük akaratodat, amellyel vezetni szeretnél minket, mert nem egy nyelvet beszélünk veled? Elfelejtettünk, mint valami ősi nyelvemlék egy ódon középkori nyomtatvány borítólapján, föl-fölvillan előttünk egy-egy szó, amiről úgy véljük, valamikor ismertük, esetleg valamikor anyanyelvünk volt. De elvesztettük ezt az édes, krisztusi nyelvet.

A szent családod közösségébe idegenek költöztek be, idegen arcok jöttek, idegen szokásokat hoztak, idegen nyelvet beszéltek. És nekünk, a te népednek jobban tetszett. Az egymásért való élet krisztusi dialektusát felváltotta az önmagunkért való élet. A szolgálat dialektusát az uralkodás és nagyravágyás nyelve. A megbocsátás dialektusát a bosszúállás nyelve. Az egymás vívódásai iránt érzékeny nyelvet az érzéketlenség és közömbösség nyelve. Urunk, vajon felismeresz-e még minket? Érted-e amit mondunk? Magadra ismeresz-e, Krisztusra ismeresz-e a te egyházadban, közöttünk itt a Teológián?

Urunk, kicsiny sereged ellen mintha minden mozgásba indult volna. A látszólagos külső nagy csendben, a világ látszólatos támogatása közepette éppen most válunk érzelemmentes poszt-keresztyénekké. Segíts, Urunk, nekünk, akiket beszippantott ez a valamikor idegen világ, mint valami nagy fekete lyuk. Segítsd érzelemmentes, érzéketlenné vált egyházadat, aki már nemcsak hozzászólt a háborúhoz, a szétlőtt épületekhez, a felrobbant emberi húscafatokhoz, hanem aki már maga is átállt egy ilyen költségtervre.

Keltd fel bennünk a veled egy egymással való együttgondolkodás, együttérzés, alázat, irgalom lelkét és nyelvét. Emlékeztess minket, Urunk, arra a Krisztusra, aki ehhez a nyelvhez az utolsó leheletéig ragaszkodott. Építsd, újítsd a te népedet, akik ma nem új kormányfőt választunk, hanem elismerjük a régit, a mennyei királyt, aki az Ő fiát sem kedvelte eléggé ahhoz, hogy nekünk Őt ideadja. Áldott légy ezért a szeretetért, és engedd, hogy szeretetünkkel tudjuk meghálálni a te jószágodat. Ámen.